

Werkconferentie

EUREKA! Wat nu: van kennen naar kunnen **1 oktober 2013**

Impressies van de sessies

Tijdens de werkconferentie EUREKA! Wat nu? Van kennen naar kunnen op 1 oktober jl. hebben onderzoekers en beleidsmedewerkers stilgestaan bij tien deelterreinen van het Kennis-voor-Klimaatprogramma. Kunnen de wetenschappelijke oplossingen om Nederland veilig, bewoonbaar en economisch welvarend te houden bij een veranderend klimaat al worden toegepast in de praktijk? Waar blijven we haken bij de implementatie? Wat is nodig om verder te komen en wie zijn hierbij nodig?

1. Veendijken

Er is, in combinatie met voortschrijdende kennisontwikkeling door praktijkonderzoek, veel aan modelontwikkeling gedaan. De ontwikkelde modellen stellen waterbeheerders beter in staat ontwerp en beheer toe te spitsen op de daadwerkelijke toestand van dijktracés. Voor implementatie van de kennis is het nu nodig dat waterbeheerders ervaring opdoen met de modellen, maar ook dat de toepasbaarheid in de dagelijkse praktijk duidelijker wordt. De modellen moeten gevalideerd worden en vervolgens ingepast worden in bestaande protocollen en programma's, zoals het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (nHWBP).

Gewenst: 1. Samenbrengen van alle kennis. 2. Zorgen dat de waterbeheerder in de dagelijkse praktijk profiteert van de modellen die zijn ontwikkeld.

2. Wateroverlast in de stad

Waterbeheerders in (grote) steden zijn ervan doordrongen dat het thema water bij de ruimtelijke inrichting hoger op de agenda moet staan. De totale schade die bij een 'once in a lifetime' extreme bui optreedt, kan enorm zijn. Kopenhagen heeft dit al ondervonden (ruim 350 miljoen euro schade). De tools zijn er al, een instrument als 3Di kan de waterbeheerder straks zo downloaden. De urgentie leeft echter lang niet bij alle actoren die nodig zijn voor oplossingen. Wie de watersituatie in de stad wil aanpakken,

schaakt op vele borden en communicatie, participatie, anticiperen en meeliften zijn termen die in dit verband vaak worden genoemd. Water voldoende prioriteren lukt niet altijd. Gezien de moeite die moet worden gedaan om alle actoren in de stad mee te krijgen, gaan de gedachten uit naar het opleggen van meer verplichtingen voor particulieren en bedrijven. *Gewenst: Samen met alle actoren bepalen hoe we de governance vormgeven.*

3. Ondergrondse zoetwateropslag

De systemen voor ondergrondse zoetwateropslag die in pilots worden uitgetest, hebben potentie. Het handelingsperspectief is hier goed zichtbaar en in diverse variaties uitgewerkt. We weten inmiddels dat de techniek niet beperkend is. De bottleneck zit in de procedures zoals de benodigde vergunningen. De wetgeving is volgens de deelnemers aan deze sessie vaak minder star dan vaak wordt gedacht. Voor een ondernemer zal de kosten-batenafweging doorslaggevend zijn.

Gewenst: 1. Inzicht in kosten en baten voor ondernemers. 2. Helderheid over de gevolgen voor de waterbeheerder (effecten op de waterbalans en sturingsmogelijkheden) in het geval ondergrondse waterberging in de toekomst grootschalig toegepast gaat worden. 3. Opheffen van procedurele belemmeringen.

4 Anders of elders bouwen

In het laaggelegen Nederland zou je verwachten dat de aandacht voor uiteenlopende vormen van *waterproof* bouwen (meer) vanzelfsprekend is. Ook in het belang van de BV Nederland, al was het maar als randvoorwaarde voor de vestiging van internationale bedrijven in een land dat grotendeels onder de zeespiegel ligt. Als het besef voor de noodzaak al bij actoren aanwezig is, leidt dit nog niet direct tot handelen.

Verantwoordelijkheden zijn niet altijd duidelijk. Moeten infrabedrijven, ziekenhuizen, gemeenten, projectontwikkelaars etc. uit eigen beweging initiatieven nemen, of moet de overheid eerst met regels en normen komen? Sommige zaken kunnen redelijk eenvoudig in bijvoorbeeld het Bouwbesluit geregeld worden. Andere zaken vragen lokaal maatwerk.

Gewenst: 1. Bewustzijnsverhoging bij alle actoren. 2. Allianties van partijen die werk maken van waterproof bouwen. 3. Om verder te komen is het ook wenselijk dat een partij de voortrekkersrol op zich neemt. Wie neemt deze verantwoordelijkheid op zich?

5. Compartimentering en regionale keringen

Door te compartimenteren verminderen we de gevolgen van een dijkdoorbraak: minder blootstelling, minder schade en minder slachtoffers.

Als het besef van de noodzaak ontbreekt, kunnen de verkeerde beslissingen worden genomen.

Gewenst: 1. Opfrissen van kennis bij beslissingnemers over nut en noodzaak compartimenteren. 2. Gebiedsgerichte analyses in combinatie met een landelijke aanpak. Oplossingen komen regionaal tot stand, maar er moet landelijk wel samenhang zijn.

6. Gebouwen als waterbuffer

Economen, juristen en technici zouden moeten samenwerken om deze potentieel belangrijke functie van gebouwen mogelijk te maken. Lokale wateropslag helpt de hitte/droogte- én de wateroverlastproblematiek in de stad in combinatie aan te pakken, wat sterk gewenst is. Voor (bijna) elke situatie is wel een geschikte maatwerkoplossing. *Out of the box* denken is hier het credo: niet direct inzoomen op regels of verplichtingen, maar op mogelijkheden. Van belang is het antwoord op de vraag wie de kosten draagt en wie de baten krijgt.

Gewenst: 1. Concreet: een wetenschappelijke proeflocatie, een Living Lab, om ervaring op te doen en inzicht te verkrijgen in de effecten en economische en governance-aspecten. 2. Burgers en eigenaren meer bewust maken van het belang.

7. Kwelders als golfbrekers

In Duitsland is het wel staande praktijk om het veiligheidsniveau als resultante van kwelder en dijk in totaal te bezien. In Nederland blokkeert (natuur)wetgeving en wellicht angst bij waterbeheerders de voortgang in het denken hierover. Wanneer waterbeheerders de vraag onderzoeken of natuurelementen, zoals kwelders of begroeiing (vooroevers), structureel kunnen bijdragen aan een grotere veiligheid, komt al snel de vraag naar boven of een dergelijke benadering wel past binnen de huidige regels. Is het antwoord op deze vraag ontkennend, dan stopt het onderzoek hiernaar nog voordat de vraag is beantwoord *hoe* het zou kunnen.

Gewenst: 1. Waterschappen en andere partijen die het experiment aangaan en onderzoeken hoe de natuur het werk kan doen, met als doel kostenbesparing. 2. Een goed overzicht van lange-termijn kosten en baten. 3. Onderzoek naar welke regelgeving de oplossing eventueel blokkeert en of en hoe de regelgeving aangepast kan worden. 4. Helderheid over beheer en toetsing.

8. Zout: stoppen met doorspoelen?

Het handhaven van de levering van zoetwater aan gebruikers in polders die kampen met zoute kwel, staat onder druk. De discussie over doorspoelen is hier één facet van. Onderzoek laat zien dat doorspoelwater vaak slechts een beperkt deel van het beoogde te doorspoelen gebied bereikt. Doorspoelen

doet een groot beroep op het beschikbare zoete water. Doorspoelen wordt echter ook gebruikt voor het verbeteren van de waterkwaliteit, zodat we bijvoorbeeld minder last hebben van blauwalgen. Discussies over de zoetwaterverdeling raken aan heilige huisjes en kunnen een politieke dimensie hebben.

Gewenst: 1. Inzicht in lokale of regionale situaties. De regionale situatie is soms nog slecht bekend. 2. Naar aanleiding van heldere inzichten met partijen die het aangaat open praten over de toekomstige arrangementen van de waterverdeling, inclusief thema's als leveringszekerheid, prijzen en het herbestemmen van gronden (functie volgt peil, functie volgt zoutsituatie). 3. Wellen dichten kan efficiënter zijn dan doorspoelen.

9. Zout: normering

Het wordt steeds duidelijker dat de zouttolerantie van veel gewassen hoger ligt dan we altijd hebben aangenomen. Aan de huidige normen liggen normen uit oud en beperkt onderzoek (uit de jaren '50) ten grondslag.

Gewenst: 1. Realistische zoutnormeringen, liefst uitgewerkt voor gebieden, om te voorkomen dat er dure maatregelen worden genomen die niet nodig zijn

10. Water als koelvloeistof voor de stad

In stedenbouwkundige plannen zitten veel wateroplossingen versleuteld. Stedenbouwers kunnen hun voordeel doen met inzichten in de verkoelende functie van water om een gezonde en leefbare stad te creëren. Stilstaand oppervlaktewater warmt in hete zomers mee op met de stad en is 's nachts zelfs warmer dan de omgeving. Nodig zijn groen en stromend water op plekken die ertoe doen. Waterbeheerders kunnen deze kennis inbrengen en/of overdragen.

Gewenst: 1. Water moet weer midden in de samenleving staan. Dat is een zaak van iedereen: bestuurders, plannenmakers, burgers en bedrijven.